

РУДА ТЕТЯНА

докторка філологічних наук, провідна наукова співробітниця відділу екранно-сценічних мистецтв та культурології Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України (Київ, Україна). ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9055-9056>

RUDA TETIANA

a Doctor of Philology, a chief research fellow at the Screen, Stage Arts and Culturology Department of M. Rylskyi Institute of Art Studies, Folkloristics and Ethnology of the National Academy of Sciences of Ukraine (Kyiv, Ukraine). ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9055-9056>

Бібліографічний опис:

Руда, Т. (2021) Теоретичні питання фольклористики та етнології в науковій спадщині Максима Рильського. *Матеріали до української етнології*, 20 (23), 60–67.

Ruda, T. (2021) Theoretical Issues of Folkloristics and Ethnology in the Scientific Heritage of Maksym Rylskyi. *Materials to Ukrainian Ethnology*, 20 (23), 60–67.

**ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ ФОЛЬКЛОРИСТИКИ
ТА ЕТНОЛОГІЇ В НАУКОВІЙ СПАДЩИНІ
МАКСИМА РИЛЬСЬКОГО**

Анотація / Abstract

У науковій спадщині тем М. Рильського є низка статей з теоретичних і практичних питань фольклористики та етнології. У них автор приділяв, зокрема, увагу термінології. Він уважав, що вживання поняття «народна поезія» щодо об'єкта дослідження не включає деякі оповідні фольклорні жанри, «реанімує» термін «словесність», однак підкреслює і синкретизм фольклору. Дослідник розглядав питання природи основних ознак фольклору, піддаючи сумніву деякі усталені погляди на колективні створення, анонімність, усність тощо. М. Рильський обстоював необхідність залучення досвіду літературознавства, лінгвістики, мистецтвознавства, інших гуманітарних наук у дослідженні побуту та культури народу (стаття «Питання етнографії» та ін.). Висловлені ним думки щодо міждисциплінарного підходу у вивченні явищ народної культури були втілені й розвинуті вченими наступних поколінь.

М. Рильський досить скептично ставився до існуючих у його час поглядів щодо «відродження» епосу та «розквіту фольклору», але підкреслював перспективність збирання й дослідження міського і, особливо, робітничого фольклору. Його наукові інтереси були зосереджені на пісенних жанрах, особливу увагу він приділяв героїчному епосові – українському та сербському. Наполягав на перспективності порівняльного вивчення епічних творів, в епосознавчих працях наводив паралелі не лише з фольклору слов'ян, але й епосів інших народів світу, з античних джерел.

Активно сприяв відродженню славистичних досліджень в Україні, підготовці відповідних наукових кадрів. У керованому ним Інституті мистецтвознавства, фольклору та етнографії (нині – Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України) створив групу слов'янської фольклористики (1955). Займався організацією збирацької роботи. Чимало зробив для налагодження контактів і співробітництва ІМФЕ з іншими організаціями та установами, зокрема, зарубіжними; сам брав участь у міжнародних наукових форумах.

Його фундаментальний проєкт – видання багатотомної серії «Українська народна творчість» – був здійснений Олексієм Деєм та співробітниками ІМФЕ.

Ключові слова: М. Рильський, О. Дей, фольклористика, етнографія, епосознавство, славістика.

There is a number of articles on theoretical and practical issues of Folkloristics and Ethnology in the scientific heritage of the topics of M. Rylskyi. The author has paid particular attention to

terminology especially in them. He has believed that the use of the *folk poetry* concept concerning the object of research does not include some narrative folklore genres, *resuscitates* the term *literature*, however, it also emphasizes the syncretism of folklore. The researcher has considered an issue of the nature of the main features of folklore, questioning some constant fixed views on collective creation, anonymity, orality, etc. M. Rylskyi has advocated the necessity to attract an experience of Literary Science, Linguistics, Art Studies, and other humanities in the study of people's lifestyle and culture (article *Issues of Ethnography* and others). The opinions voiced by him concerning the interdisciplinary approach in the study of the phenomena of folk culture have been embodied and developed by scientists of the subsequent generations.

M. Rylskyi is rather skeptical to the views existing in his time regarding the *revival* of the epos and the *prosperity of folklore*, but has emphasized the perspective of collecting and researching urban and, especially, workers' folklore. His scientific interests have been focused on song genres. He has paid peculiar attention to the heroic epos – Ukrainian and Serbian one. He has insisted on the availability of the comparative study of epic works. The scholar has drawn parallels in the works of epos studying not only from the folklore of the Slavs but also from the eposes of the other peoples of the world, from ancient sources.

M. Rylskyi has contributed actively to the revival of Slavic Studies in Ukraine and the training of relevant scientific personnel. The scientist has created a group of Slavic Folkloristics (1955) at the Institute of Art Studies, Folklore and Ethnography managed by him (now it is M. Rylskyi Institute of Art Studies, Folkloristics and Ethnology of the National Academy of Sciences of Ukraine). He has been engaged in the organization of collecting work. The scholar has done a lot to establish contacts and cooperation of IASFE with the other organizations and institutions, in particular, foreign ones. He has taken part in the international scientific forums himself.

His solid project – the publication of the multi-volume series *Ukrainian Folk Art* – has been carried out by Oleksii Dei and the employees of the IASFE.

Keywords: M. Rylskyi, O. Dei, Folkloristics, Ethnography, Epic Studies, Slavic Studies.

Микола Єфремович Сиваченко, який займав посаду директора Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН УРСР після смерті Максима Рильського, у статті «Велич поета-вченого» писав: «У Максима Рильського талант художника й інтелект ученого були напрочуд рівновеликі й перебували в цілковитій гармонії. Великий розум ученого плідно живив, підносив до філософських високостей художній талант цієї людини, і навпаки – могутній художній талант надавав блиску, індивідуальної неповторності її розумові» [13, с. 368].

Діяльність Рильського-вченого привертала менше дослідницької уваги, ніж його поетична спадщина. Його художня й наукова творчість насправді були нероздільні, жилили одна одну.

Коло інтересів Максима Рильського-вченого надзвичайно широке: фольклористика, літературознавство, етнографія, лінгвістика, мистецтвознавство, і в кожній галузі він сказав своє вагоме слово.

Максим Тадейович займався також організацією наукових досліджень, налагоджував контакти з науковими інституціями інших країн і республік, підтримував професійні та дружні стосунки з багатьма зарубіжними вченими та митцями, брав

участь у міжнародних наукових форумах, ювілейних урочистостях.

Багато років творчого життя Рильського пов'язано з Академією наук України. У червні 1942 року, коли установи Української академії наук перебували в евакуації в Уфі, відбувся поділ Інституту суспільних наук; виокремлений з нього Інститут народної творчості і мистецтва (нині – Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України) об'єднав фольклористів, етнографів, творчих працівників (композиторів, художників, архітекторів). У грудні 1942 року Інститут очолив М. Рильський і залишався на цій посаді до останніх днів життя. У 1943 році його обрали дійсним членом АН УРСР. Після закінчення війни він розпочав відродження наукових кадрів, дослідницької та збирацької роботи, відновлював наукові напрями, що мали в Україні давні традиції – етнографічні й антропологічні дослідження (запросивши на посаду свого заступника К. Г. Гуслистого), славістичну фольклористику (група була створена в 1955 р.). Виховав плеяду учнів та послідовників.

«У творенні й розвитку української культури, мабуть, ніхто з наших сучасників так багато не зробив, як Рильський»

[3, с. 36], – стверджував відомий співак Іван Козловський. Максиму Тадейовичу належить значна кількість статей, наукових і публіцистичних рецензій, заміток; у 20-томному виданні його творів вони займають сім томів – це великий за обсягом і різноманітний за тематикою масив. Серед них є і невелика, але дуже містка за теоретичним змістом і глибоким аналізом поетичних творів книжка «Про поезію Адама Міцкевича» (1955; у 20-томнику вона має назву «Поезія Адама Міцкевича», т. 4, с. 287–358), а також праця «Проблеми художнього перекладу» (1962), що об'єднує ряд праць 1950-х – початку 1960-х років, надрукованих у різних виданнях.

Проблеми фольклористики та етнографії посідають помітне місце в науковій спадщині М. Рильського. Окремі аспекти його фольклористичної діяльності висвітлюються у працях Г. Сухобрус, В. Юзвенко, Н. Шумади, С. Мишанича, Л. Вахніної, Л. Бріциної, М. Дмитренка, В. Новак та ін. Використання М. Рильським фольклорних мотивів і стилістики народної пісні розглядається у працях Л. Новиченка, Г. Вєрвеса, О. Дея, М. Гуця, І. Юдкіна та ін.

Максим Тадейович написав низку робіт, присвячених «народній словесності» (саме так він називав об'єкт своїх досліджень). Це – статті, доповіді, виступи, замітки, передмови до збірників. Особливо його цікавила пісенність, зокрема епічна.

Деякі із цих праць мають теоретичний характер, хоча й написані у властивій Рильському вільній, розкутій манері, інші, розраховані на широку аудиторію, – у публіцистичному стилі.

У ряді статей постають термінологічні питання – з посиланнями на досвід учених минулого, словники та енциклопедії. У роботі «Словесна творчість українського радянського народу» Рильський зазначає: «Я почав з термінології, бо тепер розмова про неї особливо потрібна. З деякого часу у нас уникають і терміну *фольклор*, хоч, зрозуміло, не можуть обійтись без похідних – *фольклорист*, *фольклористика*. Пишуть і говорять: *народна поетична творчість* або *народнопоетична творчість* (останній здається мені трохи штучним)» [11, с. 90].

Він уважав, що слово «поезія» – навіть якщо повернути йому первісне значення

«мислення в образах» – не охоплює повністю предмет дослідження. За межами «поезії» залишається частина «продуктів усної народної творчості», у яких елементи художності займають скромне місце (наприклад, усні оповідання, за сучасною термінологією – «фабулати», «меморати»). Максим Тадейович наполягав на тому, що фольклористи мають фіксувати й вивчати ці оповідні жанри і тим самим передбачив один із перспективних напрямів сучасної науки.

Він «реанімував» напівзабуте поняття «словесність»: «Це не народна поетична і не народнопоетична творчість, і саме словесна, отже – словесність. Ось чому я гадаю, що від цього терміну відмовлятись не слід і, де треба, вживатиму його» [11, с. 91].

Максим Рильський іноді піддає сумніву усталені погляди на природу та основні ознаки фольклору (усність, колективність творення, імпровізаційність тощо). «Усно? Так, можу порадувати прихильників обов'язкової усності фольклору – здебільшого усно. Щодо усності побутування, тобто поширення і виконання сучасних народних творів, то тут і сумніву бути не може. Але щодо усності творення, то поставлю таке запитання: якщо б я, скажімо, не писав, а вголос імпровізував свої вірші, а стенографістка, може, навіть знаходячись у сусідній кімнаті, записувала їх, то я від цього став би народним творцем, чи що?» [11, с. 95], – пише він у статті «Словесна творчість українського радянського народу» (1957). Ще раніше, у передмові до збірника «Песни народа Советской Украины» (у перекладах Г. Литвака, 1951), М. Рильський зауважив: «Перестали быть неотъемлемыми признаками народного творчества его устность и анонимность» [9, с. 36].

Неодноразово він наголошував на синкретизмі фольклору, «органічному злитті словесного тексту і музики» і підкреслював, що народні співці є одночасно і поетами, і композиторами, і виконавцями.

Максим Тадейович, уточнюючи поняття «колективність», розрізняв «колективне творення в *часі*», тобто «редагування широкими творчими силами тієї чи іншої речі, складаної певним індивідом» [11, с. 96] і «одночасну творчість колективом» (саме так іноді складаються частушки, коломийки – і псевдофольклорні «агітки»).

«Без *перших*, без *заспівувачів* мистецтва, скільки б ми не говорили про його колективність, не буває» [11, с. 98].

М. Рильський приділяв особливу увагу героїчному епосові (праці: «Вступне слово» до збірника «Українські думи та історичні пісні», 1944; «Сербські епічні пісні», 1947; «Живе відображення історії», 1955; «Героїчний епос українського народу», 1955; «Об украинских думах», 1963 та ін.). Він зупиняється на значенні терміна «дума», відмінностях між думами та історичними піснями, специфіці художніх систем цих жанрів, класифікації «старих» дум. Хоча вчений і не заперечував повністю існуючої тоді теорії «відродження» героїчного епосу (здебільшого ці «нові» думи були створені народними співцями на соціальне замовлення з використанням стилістики і образності традиційних епічних жанрів), він негативно ставився до відвертих підробок, до чергових «славослов'їв», що захоплено сприймалися деякими його колегами. «Не знаю, чи можна й треба братись до штучного відродження цього жанру, хоч можливо, що варто було б декому з наших кобзарів поспробувати дати і свою інтерпретацію старих дум» [5, с. 12], — читаємо у «Вступному слові» до збірника «Українські думи та історичні пісні». Щодо можливого розквіту «нової думи», то він вбачав її у творах професійних митців, які поєднували б традиційні прийоми і засоби «із завоюваннями сучасної музики, сучасного слова» (як приклади, наводить «Думу про трьох вітрів» Левка Ревуцького на слова П. Тичини і «Думу про Вітчизняну війну» М. Вериківського на слова М. Рильського).

Взагалі ж поміркований скептицизм М. Рильського щодо якості сучасних пісень дисонував із загальноприйнятими в той час твердженнями стосовно «розквіту» радянського фольклору.

Учений указував на спорідненість героїчного епосу українців та інших слов'янських народів і обстоював необхідність порівняльного вивчення фольклору слов'ян в період, коли вітчизняна фольклористика лише почала з початку 1950-х років ліквідувати той розрив наукових традицій, який відбувся в 1930–1940-х. Заяви М. Рильського про перспективність порівняльних досліджень були і своєчасними, і достатньо прогресивними.

До того ж Максим Тадейович указував і на фактори та причини існування спільних або подібних мотивів, образів, художніх прийомів: генетична спорідненість, типологічні збіги, історико-культурні зв'язки; відзначав і специфічні риси епосів різних слов'янських народів (починаючи з характеристики історичних обставин, у яких виникли і сформувалися епічні жанри, і завершуючи аналізом стилістичних особливостей).

У працях з епосознавства він наводить паралелі також з найдавніших пам'яток словесності народів світу (згадуючи «Іліаду», «Одіссею», «Калевалу», «Манас» тощо) і тим самим (слідом за вченими XIX ст.) вводить український епос до загальносвітового культурного процесу.

У «Вступному слові» до колективної монографії «Міжслов'янські фольклористичні взаємини» (1963) М. Рильський говорить про традиції, на які має орієнтуватися сучасна йому наука: «Я не помилюсь, коли скажу, що українська славістика віддавна живилась і окрилювалась ідеєю слов'янської єдності, прибічниками якої були свого часу Пушкін і Міцкевич, Коллар і Шафарик, Петко Славейков і Любен Каравелов, Вук Караджич і Петро Негош — і наш Тарас Шевченко» [4, с. 166]. Згадує і відомих українських славістів минулого — від О. Бодянського до К. Квітки і Ф. Колесси, особливо підкреслюючи роль І. Франка в розвитку слов'янознавства. Зі своїх сучасників він виділяє Л. Булаховського, «що очолював і гуртував наші славістичні сили» [4, с. 166], з яким М. Рильського зв'язували професійні та дружні стосунки.

Виявляючи глибоку обізнаність у проблемах сучасного народознавства, Максим Тадейович звертався до деяких дискусійних питань, які й сьогодні не втратили актуальності. Наприклад, до текстології фольклору, зокрема можливості та доцільності збереження у фольклорних виданнях діалектних особливостей і навіть «суржику» їх носіїв. Так, у 1958 році на сторінках газети «Літературна Україна» розгорнулася дискусія навколо збірника «Українські народні казки, легенди, анекдоти» (1957, ред. П. Попов, укладачі Г. Сухобрус, В. Юзвенко). Л. Горовий у «Репліці фольклористам» (1958, 25 лютого) засуджував практику публікації матеріалів з відхиленнями від літературної

мови; 4 квітня з'являється «Ще одна репліка фольклористам» з вимогою уважно ставитися до мови публікацій. У тому ж номері Рильський друкує замітку «Кілька зауважень», у якій наголошує на тому, що згаданий збірник призначений для дорослих читачів і наводить приклади відомих фольклорних видань (О. Афанасьєва, С. Шамбіного, І. Франка, В. Гнатюка), де передано мовні особливості співців та казкарів. «Можу запевнити, – пише він, – що ні я, ні т.т. Попов, Сухобрус, Юзвенко ніколи не давали приводу винуватити себе в непошані до рідної мови. Смію думати, що за українську мову, яку так немилосердно калічать іноді і в офіціальних паперах, і в пресі, і в театрі, – буває й це – в художній літературі, я болю не менше, ніж товариш Горовий» [8, с. 99–100]. Адже саме порушення літературних мовних норм, зафіксованих у записах збирачів, відбивають специфіку побутування фольклору. О. Бріцина вважає, що й через кілька десятиліть ця дискусія залишається актуальною, насамперед з причини застосування до зразків традиційної творчості критеріїв, що склалися у сфері професійного мистецтва, літературознавства [1, с. 6].

М. Рильський неодноразово підкреслював необхідність співробітництва різних дисциплін у дослідженні народної культури. «Тісне співробітництво етнографа і фольклориста, іншими словами, – вивчення тих явищ народного життя і побуту, на ґрунті яких зріс у народу той чи інший поетичний твір, є річчю самозрозумілою і цілком обов'язковою» [7, с. 70], – читаємо у статті «Золоті розсипи народної мудрості». Автор також наполягає на співробітництві з іншими близькоспорідненими науками – мовознавством (насамперед діалектологією) і літературознавством.

Сьогодні посилюється зв'язок фольклористики з культурологією, соціологією, а у взаємодії з лінгвістикою акцент зміщується на когнітивну, етно- й соціолінгвістику, так що настанови Рильського знайшли втілення й подальший розвиток.

У своїй етапній роботі «Стан і завдання етнографії на Україні» (1954), що ввійшла до 20-томника під назвою «Питання етнографії», також є думка про доцільність об'єднання різних галузей знання. «Ми, розуміється, повинні стро-

го окреслити обсяг етнографії як окремої дисципліни, відмежуватись від інших областей знання. Але відмежуватись – не значить одгородитись. Навпаки: якнайпліднішим є тісне і повсякчасне кооперування етнографів з мовознавцями, мистецтвознавцями, істориками літератури та ін. Таке кооперування, до речі, не було ще у нас належного розмаху» [10, с. 174]. Рильський наполягав, щоби збирач етнографічних матеріалів мав «певну лінгвістичну підготовку» (зокрема знав професійну мову), хоча б елементарні знання в галузі архітектури і мистецтвознавства, історії.

Таким чином, ще в 1950-х роках учений закликав до використання міждисциплінарного підходу до явищ матеріальної та духовної культури народу.

У «Питаннях етнографії», у деяких інших працях М. Рильський підкреслював необхідність вивчення міського й особливо робітничого фольклору, побуту. «Я не раз говорив уже про вивчення культури й побуту робітників. Буржуазні дослідники просто відвертались від заводу, фабрики, робітничого селища. Та і в наші дні серед радянських учених ще трапляються етнографи, які виступають із цілком хибним запевненням, ніби справжнім носієм національної культури є тільки село» [10, с. 175]. «Що ж до робітничого та міського фольклору, то вивчення його належить до найсуттєвіших і найневідкладніших завдань нашої фольклористики» [12, с. 174], – зауважує він у статті «Стан і завдання радянської фольклористики...» (1961). Цей напрям отримав розвиток у наступний період: так, у 1970-х відомий фольклорист-музикознавець С. Грица разом з групою співробітників ІМФЕ здійснила ряд соціально-фольклористичних досліджень на новобудовах (у тому числі й на Чорнобильській АЕС).

Діяльність М. Рильського в галузі фольклористики мала й науково-практичний характер: організація збирацької роботи в ІМФЕ, з'їзду кобзарів, а також контакти із записувачами народних творів. І, звісно, популяризація творів фольклору та фольклорних і етнографічних досліджень. У 1946 році вийшов друком збірник перекладів Рильського «Сербські епічні пісні», у 1955-му – книга «Сербська народна поезія» (підготовлена М. Рильським і Л. Первомайським). Ці

видання на той час були основними джерелами ознайомлення українського читача із сербською народною пісенністю. Праця «Сербські епічні пісні» – скорочена стенограма публічної лекції, надрукована 1947 року окремою брошурою – була розрахована на широку публіку. Розповідаючи про юнацькі та гайдуцькі пісні, їх виконавців-гусярів, їх періодизацію і стилістичні особливості, М. Рильський ілюструє свою розповідь власними перекладами.

Він писав передмови до російських видань українського фольклору: «О сказке» («Украинские народные сказки. Под редакцией М. Рильского», 1947), «Золотые ключи» («Украина непокоренная. Народные песни и думы. Перевела Надежда Беликович», 1944), «Песни народа Советской Украины» («Песни и думы Советской Украины в переводах с украинского Г. Литвака», 1951), «Об украинских думах» («Украинские думы. Перевод с украинского и примечания Г. Н. Литвака», 1958), «Об украинских думах» («Украинские народные думы в переводах Бориса Турганова», 1963). Максим Тадейович згадує народні пісні, звичаї у своїх відомих «Вечірніх розмовах» («Співак і слово», «Квіти і люди», «Учитель словесності» та ін.).

У фольклористичних та етнографічних працях Максим Рильський певною мірою залишався в межах тогочасних ідеологічних і методологічних вимог. Однак він зумів виділити найбільш актуальні проблеми й завдання цих наук, підготував гідні наукові кадри, ініціював відродження славістики, зробив помітний внесок у вивчення і популяризацію епічної пісенності, розробив основи деяких фундаментальних проєктів. Наприклад, підготував проєкт багатотомного видання «Українська народна творчість». Утілення цього задуму здійснив О. Дей (1921–1986), який виробив концепцію видання, написав передмови до більшості збірників, був упорядником і співупорядником деяких із них.

Олексій Іванович працював в установах АН УРСР з 1946 року, упродовж 1962–1986 років був завідувачем відділу фольклористики ІМФЕ, від 1964-го – головою редколегії серії «Українська народна творчість» (1965–1986). З М. Рильським йому судилося працювати недовго. Про

їхню взаємну повагу й теплі стосунки свідчить лист Максима Тадейовича, написаний у московській Кунцевській лікарні 21 травня 1964 року (за два місяці до його кончини):

«Спасибі Вам, дорогой Олексію Івановичу, за ваші відбитки про книжний друк на Україні. Я прочитав їх залюбки. Дякую й за “Ігри та пісні”. Який тільки в біса я “відповідальний редактор”? Чудовий концерт чи навіть цикл концертів можна було б улаштувати на матеріалі цього збірника! Покійний Верховинець, до речі, влаштовував подібні концерти. Але теперішні керівники хороший капел воліють не вдаватися до таких речей: спокійніше!

Шлю сердечний привіт Вам і всім товаришам по Інституту.

Ваш М. Рильський» [6, с. 541].

Окремий відбиток статті О. Дея «Книгопечатание на Украине 60–90-х годов» із видання «400 лет русского книгопечатания» (Москва : Наука, 1964. С. 426–564) зберігається в меморіальній бібліотеці з дарчим написом: «Дорогому Максиму Тадейовичу з найглибшим почуттям. О. Дей». Згадана в листі збірка «Ігри та пісні. Весняно-літня поезія трудового народу», підготовлена співробітниками ІМФЕ, вийшла 1963 року.

О. Дей – фольклорист, літературознавець і книгознавець, автор праць із журналістики, історії друкарства, теорії та історії дослідження фольклору (зокрема із жанрології), франкознавства. Значне місце в його науковому доробку посідають праці про фольклористичну діяльність українських письменників і вчених (Лесі Українки, І. Франка, М. Павлика, В. Гнатюка, А. Кримського та ін.), а також про зв'язок з фольклором творчості П. Грабовського, І. Нечуя-Левицького, Марка Вовчка, М. Рильського та ін.

У статті О. Дея «Поезія Максима Рильського і народна пісня» проаналізовано значення образу народної пісні як незмінного компонента оригінальної поетичної творчості М. Рильського. Автор пише про щире захоплення поета пісенністю народу, його роздуми про роль пісні в народному житті, її «патріотично-організуючу силу». Мотив народної пісні – символу високої духовності, геніального витвору народу – звучить у Рильського з

перших його юнацьких віршів до творів останніх років життя, відзначав Олексій Іванович [2].

М. Рильський започаткував дослідницькі напрями, що стали дороговказом для наступних поколінь фольклористів і

етнологів. Один із його проєктів – підготовка та видання серії академічних збірників «Українська народна творчість» – був здійснений колективом співробітників ІМФЕ під керівництвом професора Олексія Івановича Дея.

Джерела та література

1. Бріцина О. Д. Історія однієї текстологічної дискусії та її сучасне відлуння. *Міжнародна конференція «М. Рильський і світова культура з погляду сучасності» (Київ, 16–17 березня 1995 року) : тези доп. і повідомл.* Київ, 1995. С. 6–7.
2. Дей О. І. Поезія Максима Рильського і народна пісня. *Народна творчість та етнографія*. 1974. № 2. С. 5–21.
3. Козловський І. Слово про друга. *Незабутній Максим Рильський : спогади*. Київ : Дніпро, 1968. С. 36–39.
4. Рильський М. Вступне слово [до книги «Міжслов'янські фольклористичні взаємини». К., 1963]. *Рильський М. Зібрання творів у двадцяти томах*. Київ : Наукова думка, 1987. Т. 16. С. 164–167.
5. Рильський М. Вступне слово [до збірника «Українські думи та історичні пісні». Укрдержвидав, 1944]. *Рильський М. Зібрання творів у двадцяти томах*. Київ : Наукова думка, 1987. Т. 16. С. 9–13.
6. Рильський М. До О. І. Дея. 21 травня 1964 р. *Рильський М. Зібрання творів у двадцяти томах*. Київ : Наукова думка, 1987. Т. 20. С. 541.
7. Рильський М. Золоті розсипи народної мудрості. *Рильський М. Зібрання творів у двадцяти томах*. Київ : Наукова думка, 1987. Т. 16. С. 64–82.
8. Рильський М. Кілька зауважень. *Рильський М. Зібрання творів у двадцяти томах*. Київ : Наукова думка, 1987. Т. 16. С. 99–101.
9. Рильський М. Песни народа Советской Украины. *Рильський М. Зібрання творів у двадцяти томах*. Київ : Наукова думка, 1987. Т. 16. С. 34–37.
10. Рильський М. Питання етнографії. *Рильський М. Зібрання творів у двадцяти томах*. Київ : Наукова думка, 1987. Т. 16. С. 172–179.
11. Рильський М. Словесна творчість українського радянського народу. *Рильський М. Зібрання творів у двадцяти томах*. Київ : Наукова думка, 1987. Т. 16. С. 90–98.
12. Рильський М. Стан і завдання радянської фольклористики в світлі рішень XXII з'їзду КПРС. *Рильський М. Зібрання творів у двадцяти томах*. Київ : Наукова думка, 1987. Т. 16. С. 106–122.
13. Сиваченко Г. Велич поета-вченого. *Незабутній Максим Рильський : спогади*. Київ : Дніпро, 1968. С. 368–378.

References

1. BRITSYNA, Oleksandra. The History of a Textual Discussion and Its Modern Echo. In: *Proceedings of the International Conference «Maksym Rylskyi and the Global Culture through the Lens of Modernity» (Kyiv, March 16–17, 1995): Theses of Reports and Messages*. Kyiv, 1995, pp. 6–7 [in Ukrainian].
2. DEI, Oleksii. Poetry of Maksym Rylskyi and Folk Songs. In: Serhii ZUBKOV, ed.-in-chief, *Folk Art and Ethnography*, 1974, no. 2, pp. 5–21 [in Ukrainian].
3. KOZLOVSKYI, Ivan. A Tale on a Friend. In: Hryhoriy DONETS, Mykola NAHNYBIDA (compilers). *The Unforgettable Maksym Rylskyi: Memories*. Kyiv: Dnipro, 1968, pp. 36–39 [in Ukrainian].
4. RYLSKYI, Maksym. Introductory Word [To the Book «Inter-Slavic Folkloristic Relations». Kyiv, 1963]. In: Maksym RYLSKYI. *Collected Works in Twenty Volumes*. Kyiv: Scientific Thought, 1987, vol. 16: *Folklore, Translation Theory, and Linguistics*, pp. 164–167 [in Ukrainian].
5. RYLSKYI, Maksym. Introductory Word [To the Collection «Ukrainian Dumas and Historical Songs». Ukr. State Pub. House, 1944]. In: Maksym RYLSKYI. *Collected Works in Twenty Volumes*. Kyiv: Scientific Thought, 1987, vol. 16: *Folklore, Translation Theory, and Linguistics*, pp. 9–13 [in Ukrainian].

6. RYLSKYI, Maksym. A Letter to Oleksii Dei (May 21, 1964). *Rylskyi Maksym. Collected Works in Twenty Volumes*. Kyiv: Scientific Thought, 1987, vol. 20: *Letters: 1957–1964*, p. 541 [in Ukrainian].
7. RYLSKYI, Maksym. Golden Placers of Folk Wisdom. In: Maksym RYLSKYI. *Collected Works in Twenty Volumes*. Kyiv: Scientific Thought, 1987, vol. 16: *Folklore Studies, Translation Theory, and Linguistics*, pp. 64–82 [in Ukrainian].
8. RYLSKYI, Maksym. A Few Remarks. In: Maksym RYLSKYI. *Collected Works in Twenty Volumes*. Kyiv: Scientific Thought, 1987, vol. 16: *Folklore Studies, Translation Theory, and Linguistics*, pp. 99–101 [in Ukrainian].
9. RYLSKY, Maksim. Songs of the People of Soviet Ukraine. In: Maksym RYLSKYI. *Collected Works in Twenty Volumes*. Kyiv: Scientific Thought, 1987, vol. 16: *Folklore Studies, Translation Theory, and Linguistics*, pp. 34–37 [in Russian].
10. RYLSKYI, Maksym. Issues of Ethnography. In: Maksym RYLSKYI. *Collected Works in Twenty Volumes*. Kyiv: Scientific Thought, 1987, vol. 16: *Folklore Studies, Translation Theory, and Linguistics*, pp. 172–179 [in Ukrainian].
11. RYLSKYI, Maksym. Verbal Works of the Ukrainian Soviet People. In: Maksym RYLSKYI. *Collected Works in Twenty Volumes*. Kyiv: Scientific Thought, 1987, vol. 16: *Folklore Studies, Translation Theory, and Linguistics*, pp. 90–98 [in Ukrainian].
12. RYLSKYI, Maksym. The State and Tasks of Soviet Folklore Studies in Light of the Decisions of the CPSU XXIIInd Congress. In: Maksym RYLSKYI. *Collected Works in Twenty Volumes*. Kyiv: Scientific Thought, 1987, vol. 16: *Folklore Studies, Translation Theory, and Linguistics*, pp. 106–122 [in Ukrainian].
13. SYVACHENKO, Mykola. The Greatness of the Poet and Scholar. In: Hryhoriy DONETS, Mykola NAHNYBIDA (compilers). *The Unforgettable Maksym Rylskyi: Memories*. Kyiv: Dnipro, 1968, pp. 368–378 [in Ukrainian].

Надійшла / Received 14.09.2021

Рекомендована до друку / Recommended for publishing 03.11.2021